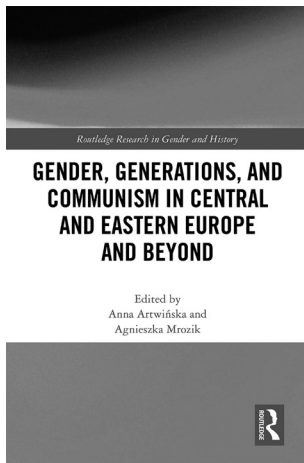

О ИДЕЈАМА И КЊИГАМА ON IDEAS AND BOOKS

др Милан Радовановић, историчар
Београд

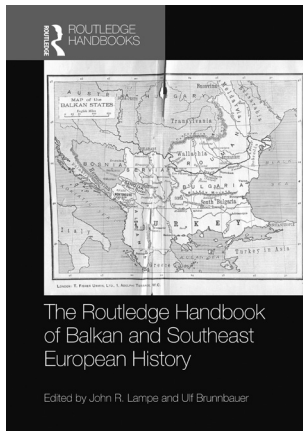
Друштвена историја у фокусу XXXVII

Artwińska, Anna (Ed.); Mrozik, Agnieszka (Ed.), *Gender, generations, and communism in central and eastern Europe and beyond*; Routledge, Taylor & Francis Group, New York – London 2020, 302 p.

Историографија се, изучавајући комунизам у Европи, углавном фокусира на различите аспекте тоталитарног карактера режима Источног блока. Посматрајући период Хладног рата и феномен комунизма кроз призму питања рода и односа међу генерацијама, аутори радова сакупљених у овом зборнику настоје да већ дефинисане проблеме сагледају из нове перспективе. Уреднице зборника су Ана Артвинска, директорка Центра за Женске и родне студије, Универзитета у Лајпцигу (Zentrum für Frauen- und Geschlechterforschung) и Агњешка Мрозик, ванредни професор на Институту за књижевност, Пољске академије наука. Зборник, поред увода и закључних разматрања, чине четири веће целине посвећене теоријским основама изучавања питања рода и међугенерациских односа у друштвено-политичком и идеолошком контексту комунизма; изучавању родних и међугенерациских односа у одређеном историјском контексту кроз студије случаја; биографијама жена у комунизму и естетици представљања жена у комунизму, превасходно у литератури. Аутори су кроз укупно тринаест прилога покрили широк спектар тема, бавећи се друштвима Пољске, Чехословачке, Совјетског савеза, Југосла-

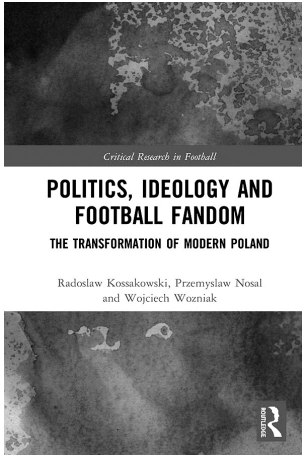
вије, Италије, турском заједницом у Западној Немачкој и Кубом (у оквирима компаративне студије).

Lampe, John R. (Ed.); Brunnbauer, Ulf (Ed.), *The Routledge Handbook of Balkan and Southeast European History*, Routledge, London – New York 2020, 556 p.

Овај зборник радова представља покушај групе најистакнутијих стручњака да протумаче, систематизују и читаоцу у новом светлу представе динамичну историју Балкана и Југоисточне Европе. Педесет и два прилога груписано је у осам тематских и хронолошких целина. Прва два поглавља посвећена су интеракцији великих царстава на посматраном подручју, успону националних покрета и коначној еманципацији народа Југоисточне Европе. Поглавље посвећено Балканским и Првом светском рату, поред радова који се баве војним операцијама, померањем граница и мировним уговорима, обухвата и прилоге који се тичу присилних миграција последично ратним дејствима. У текстовима сакупљеним у четвртом поглављу разматране су унутрашње трзавице у балканским државама током међуратног периода, неуспешни покушаји изградње стабилног парламентарног система, међународни притисци и коначни успон ауторитарних режима у предвечерје Другог светског рата. Целина која следи посвећена је друштвено-економском развоју подручја Југоисточне Европе од Берлинског конгреса до краја међуратног периода и обухвата прилоге који се баве питањима демографске и привредне експанзије, односно друштвене и културне трансформације региона. Радови груписани у шестом поглављу тичу се, у најширем смислу те речи, Другог светског рата и његових последица. Следе целина посвећена комунистичким режимима региона (и јединственом примеру Грчке) у Хладном рату и пост-хладноратовском развоју Балкана и Југоисточне Европе. Уредници зборника су Џон Р. Лемп, емеритирани

професор историје на Универзитету у Мериленду и Улф Брунбауер, професор историје Источне и Југоисточне Европе на Универзитету у Регенсбургу и директор Лајбниц Института за истраживање Источне и Југоисточне Европе (Leibniz Institut für Ost- und Südosteuropaforschung).

Kossakowski, Radosław; Nosal, Przemysław; Woźniak, Wojciech, *Politics, ideology and football fandom: the transformation of modern Poland*, Routledge, London – New York 2020, 223 p.

Заузимајући позицију „најважније споредне ствари на свету“, фудбал на сасвим јединствен начин осветљава и симболизује савремено друштво и политику. У овом су смислу историчари и социолози спорта почели фудбал да посматрају као својеврсни лакмус папир за друштвено-политичке феномене који дефинишу одређени тренутак у развоју једног друштва. Аутори ове публикације, на примеру Пољске, преиспитују формирање специфичног политичког идентитета који се формира у оквиру навијачке групе и начин на који овакав идентитет повратно утиче на општи политички контекст у коме се развио. Током последњих неколико, крајње турбулентних, деценија пољске историје, трибинама фудбалских стадиона доминирала је десница, пласирајући идеје национализма, традиционализма и затварања граница за имиграцију. Аутори у светлу ове чињенице посматрају померање политичке сцене у Пољској удесно. У ширем контексту, ова монографије представља допринос бољем разумевању друштвене и политичке динамике пост-комунистичких земаља.

Leese, Daniel, *Maos langer Schatten. Chinas Umgang mit der Vergangenheit*, Verlag C.H. Beck, München 2020, 606 S.

Комунистичка партија Кине нашла се, после смрти Мао Це Тунга 1976. године, суочена са прошлошћу оптерећеном диктатуром и великим бројем из ње производећих државних злочина који су однели милионе живота. Маови наследници покренули су социјални и политички експеримент огромних размера, са коначним циљем савладавања кризе која је поделила друштво и претила да ће се претворити у грађански рат. Рехабилитовани су милиони прогоњених, исплаћене су одштете, а злочинци су изведени пред суд (првенствено четворочлана банда окупљена око Маове супруге, Ђијанг Ђинг). Дугорочни циљ који је себи поставила Комунистичка партија Кине било је потпуно окретање државе и друштва политици економских реформи, при чему је први корак у овом смеру требало да буде својеврсно подвлачење црте испод дотадашње историје. Резултати борбе коју је партија водила за историјску правду су, међутим, и данас приметни у кинеској политици и друштву. Монографија, уз предговор и закључак, садржи укупно осам поглавља. Ослањајући се на велики број до сада непознатих извора, од донедавно тајних говора високих партијских званичника до петиција обичних грађана, Даниел Лесе, професор синологије на Универзитету „Алберт Лудвиг“ у Фрајбургу, настоји да читаоцу предочи комплексност панораме кинеске политике и друштва у преломном периоду од 1976. до 1987. године. Посебну пажњу посвећује темама револуције и правде, злочина и рехабилитације, политичког наслеђа Мао Це Тунга и ревизије као начина исправљања грешака из прошлости.

Toepfer, Regina, *Kinderlosigkeit: ersehnte, verweigerte und bereute Elternschaft im Mittelalter*, J.B. Metzler Verlag, Stuttgart 2020, 510 S.

Регина Тепфер, професорка лингвистике и медијевистике на Техничком универзитету у Брауншвајгу, у овој монографији преиспитује анализира живот без деце не као биолошку неминовност, већ као одлуку условљену друштвеним и културним контекстом. Надовезујући се на савремене расправе о сурогат-родитељству, усвајању деце, брачним паровима без деце и мајчинству које прати осећање кајања, ауторка феноменолошки еквивалент у друштвеном контексту средњег века проналази у сталном преиспитивању тема плодности и неплодности. Кроз два наест поглавља, пореди приступе родитељству какве су имали теологија, медицина, право и књижевност. При томе ауторка истиче упадљиве разлике – док за једне недостатак деце представља велики проблем, други му чак теже, као својеврсном идеалу. За сваки од ових ставова настоји да пронађе почетну тачку и филозофско утемељење, односно да дефинише њихову еволуцију кроз историју. На овај начин издваја велики број различитих дискурса који разматрање живота без деце карактеришу и у садашњости – од прекасно испуњене жеље да се постане родитељ, преко социјалних и верских алтернатива, закључно са свесним одрицањем од улоге родитеља.